

I.
KAROL MAKOVÍNI,
býv. redaktor
Muránska Dlhá Lúka.

BR 73
Muránska Dlhá Lúka, 2. II. 1949.

Pán

- Klement - G o t t w a ě d - ,
- prezident Československej republiky -

Praha-Hrad.
- - - - -

Slovutný pán prezident !

Považujem si za občiansku povinnosť upozorniť Vás na opakované porušovanie práva a dezaťovanie Vašich zásad ako aj vyhlásení predstaviteľov vlády Republiky Československej, so strany niektorých bratislavských štátnych úradov, počaťne ich predstaviteľov a zamestnancov. Prosím Vás, aby ste prijali moje informácie ako líčenie nepríjemnej pravdy a informáciám priznali vierohodnosť, i keď som sám interesovaná /poškodená / stránka. Bol by som Vám veľmi povďačný za vyšetrenie a overenie mojich údajov objektívnymi úradnými vyšetrujúcimi počaťne dozornými orgánmi. Poslúžilo by sa tak pravde, nahradená by bola moja ujma a zabezpečilo by sa: nepokračovať v príkoriach a nespravodlivosti, keďže toto sú nevítané sprievodné zjavy v našom ľudovo-demokratickom štáte. Pre poznanie celkového stavu odôvodnenej mojej sťažnosti, nezačínam vyvrcholením protiprávneho postupu bratislavských úradov, najmä neznámeho mi oddelenia III. odboru Povereníctva vnútra /zachytil som iba meno podpisovateľa a upravovateľa opatrení proti mne, p. prednostu Kukana /, - ale podávam celkový priebeh nesprávneho a protiprávneho konania na moju škodu chronologicky, tak ako udalosti nasledovali.

Napred

uvádzam o s e b e :

Som 42. ročný, od r. 1928 som bol administrátorom a redaktorom-reportérom Národných novín v Turčianskom Sv. Martine. Začal som teda politicky myslieť a pôsobiť u idealistu-národovca Martina Rázusa. Roku 1933 som si založil vlastný časopis "Slovenskú tribúnu", ktorý som redigoval a vydával v Turč. Sv. Martine, Bratislave a od r. 1936. v Prahe ako tlačene slovo proti antisemitizmu a fašizmu. V máji 1939. následkom rozdelenia ČSR. som sa z Prahy presťahoval na Slovensko a r. 1940. som dostal živnost. list na inzertnú a reklam.

433 74

nú kanceláriu. V auguste¹⁹⁴⁴ ešte pred vyhlásením Slovenského národného povstania ako ilegálny pracovník a protifašistický väzeň /bol som predtým väznený na ÚŠB a v Ilave / som odišiel na povstalecké územie. Povstania som sa zúčastnil novinársky, v dennom rozmnožovanom bulletine "Naše zprávy" v Revúcej a v bansko-bystrickom "Čase". Po dočasnom potlačení Povstania som sa do Bratislavy nevrátil, ale politická polícia Hlinkovej gardy /HG2/ vydala na mňa zatykač, po ktorom som bol dopadený vo svojej rodnej obci a odovzdaný Gestapu. Toto ma väznilo 3 mesiace, do 1. apríla 1945, teda 3 dni pred oslobodením Bratislavy ešte s niekoľkými spoluväzňami z nedostatku transportných prostriedkov, som bol prepustený na slobodu.

Po oslobodení som vstúpil do služieb redakcie "Času" a ako redaktora tohto denníka ma zatkli príslušníci Štátnej bezpečnosti v Bratislave 24. februára 1948., aby ma vo vyšetrojúcej väzbe býv. Polic. riaditeľstva väznili 7 týždňov. Prepustili ma 10. apríla 1948, nepodajúc trestného oznámenia proti mne, lebo predmetom mojich výsluchov boli vlastne informácie o činiteľoch Demokratickej strany. Orgánom ŠB som po pravde vyhlásil, že som sa v redakcii "Času" považoval za čl. vládneho novinára a nikdy by som nebol ničoho podnikal, čo by bolo proti záujmom ČSR a českého a slovenského ľudu. Svoje povinnosti redaktora-reportéra som konal v smysle intencií DS, o ktorej som netušil, že by bola nástrojom nejakej reakcie. Jej vedúcim predstaviteľom, -svojím predstaveným - som dôveroval tak, ako im dôverovali čs. štátnici, počínajúc prezidentom Republiky a predsedom vlády, ktorej členovia DS boli členmi. Februárové udalosti 1948 ovšem mnoho vecí postavily do iného svetla a ja z toho vyvodím dôsledne všetky konzekvencie. Ale nič iného nebude mojim ideálom ako dobro ľudu a vlasti ČSR, teda najmä usilovanie o zabezpečenie živobytia pracujúceho človeka, je pre mňa program prijateľný a rád by som napomáhal jeho plneniu.

Hneď ako som vyšiel z vyšetrojúcej väzby ŠB., v apríli 1948 som napísal brošúru "O bývalej DS; denníku "Čas" a o novom politickom rozvrstvení na Slovensku". Bol to akýsi predvolebný apel k mojim býv. spolustranníkom a viem, že pofebruárovým politickým vodcom Slovenska, vykonal kladné služby.

Spolupráca s III. odborom Povereníctva vnútra.

Ešte pred expédiou spomenutej brošúry, predvolali ma na tlačové oddelenie III. odboru Povereníctva vnútra. Prijal ma prednosta oddelenia, p. Matej B e l l . Zaujímal sa o brošúru a po jej

13475

prečítaní, naliehal, aby bola čím prv expedovaná, teda sprístupnená najmä býv. demokratickým voličom ešte pred voľbami do NS. /No, napriek tomuto stanovisku, po 2. sošite mi bolo vydávanie brošúr zakázané./ Súčasne ma požiadal, aby som spolupracoval s III. odborom Povereníctva vnútra, prostredníctvom jeho oddelenia. Mal som najmä zaznamenávať "náladu ľudu", jeho smýšľanie a názory na súčasné politické diania a konanie úradov, politických strán atď. Nešlo o zisťovanie a udávanie konkrétnych činov a osôb, ale o akési "zisťovanie verejnej mienky" / doslovné vyjadrenie p. Bela o mojej úlohe/. Úvodom k spolupráci na požiadanie napísal som -bezplatne- niekoľko predvolebných článkov, propagujúcich kandidátku SNF., ktoré v novinách umiestnilo tlač. oddelenie PV. a spoluprácu podľa daných pokynov a úprav som započal. Vykázala okružle 150 hlásených jednotiek, čiže spracoval som, poťažne poukázal som na 150 rozličných tém z politického a národohospodárskeho života. Túto prácu som konal nezištne, hoci mi bol ponúkaný honorár. Považoval som ju akosi za svoju vlasteneckú povinnosť. Niektoré pozzerovania čiste národohospodárskej povahy som oznamoval aj Úradu Predsedníctva sboru povereníkov, k rukám odbor. prednostu Ing. Šebestu, podľa predbežného dohovoru s ním. Za zprávy som dostal uznanie a pochvaly, mnohé boli skutočne veľkého významu a spôsobili najmä záchranu mnohých národohospodárskych škôd.

Spolupráca s Povereníctvom vnútra mala byť stupňovaná. Pán prednosta Bel ma vyzval predostreť soznam mojich zamestnancov a schválil spôsob získavania zprav. Takto sme už viacerí, pod mojím vedením, používajú v styku s ľuďmi rámec mnou založeného a vedeného spolku "Národohospodársky klub", pomáhali dobrej veci, sledovanej Povereníctvom vnútra. Honoráru ani náhrady vecných výdavkov som neprijal. Režiu som chcel hradiť z predplatného spolkového časopisu "Index", do začiatkov som si však vypožičal u situovanejšieho príbuzenstva, takže dnes mám také dlžoby, ktoré bez svojej rehabilitácie a možnosti uplatniť sa po nej, nebudem môcť vyplatiť. Z toho totiž, čo ráčite, slovutný pán prezident, nižšie čítač, sa dozviete, že moje dielo, budované k vôli šľachetnej veci a zapojené do práce pre štát, bolo zmarené, zničené. Napriek tomu, že bolo spôsobilé uživiť už 18 ľudí a mohlo byť plne ovládané úradnými, či straníckymi činiteľmi!

"Polokomisár" D.A. Šaffer.

Jedného dňa ma p. Matej Bel zavolať, že by rád niekoho poveril úlohou styčného orgánu medzi Povereníctvom vnútra a mnou. Hoci som nechápal potrebu a smysel tohto opatrenia, na žia-

79

135 76
dosť, navrhol som vojaka čs.zahraničnej armády z Anglie a Ruska, kapitána D.A. Šaffera, už predtým zapojeného do mojej práce. Pán Bel po kratšom čase si tohto povolal a poveril ho popri mne spomenuťou funkciou, zdôrazniac, že Povereníctvo vnútra má záujem na našej práci. D.A. Šaffer sa osvedčil, že on úlohu akéhosi dozorného orgánu prijíma, ale po jasnom zdôraznení toho, že ja, Karol Makovíni, ostávam naďalej vedúcim tejto práce, keďže ona bez mojej iniciatívy a úprav, by konaná byť nemohla. P. Belovi sme nasledovne chodili referovať obidvaja, alebo každý osve.

Prvá protizákonnosť.

Tu nás z práce vyrušila nasledovná vec: SSM /mestská rada Sväzu slovenskej mládeže/, ktorý mal v podnájme jednu z mojich kancel. miestností, 24.októbra 1948. svojvoľne obsadil všetky moje kancel.miestnosti /ďalšie dve/ a mne, p.D.A.Šafferovi a personálu 25.októbra 1948 nedovolili vstúpiť do miestností, v ktorých sme my mali úradovať. Môj spisový materiál členovia SSM. "pobalili" a ukladnili, kým kancelárske zariadenie, včítane zariadenia 3.kanc. miestností, písacích strojov, skryní, lustrov, telefonu atď.- vyhlásili za svoj majetok. "Vysvetleniu" predstaviteľov SSM, ktorí mali celú "pohotovostnú posádku svojich členov", že nemáme čo v miestnostiach hľadať a že im tieto prideliť p.povereník vnútra Dr. O k á l i , asistoval aj uniformovaný člen SNB. Vtedy som sa dozvedel, že p.prednosta K u k a n z Pov.vnútra podporuje SSM proti mne, lebo som ja vraj osoba štátne nespoľahlivá.

Prirodzene, že som spolu aj s D.A. Šafferom, prípad ohlásil na Povereníctve vnútra p.prednostovi Matejovi B e l o v i , očakávajúc vysvetlenie a zákrok. Veď som sa predsa dozvedel, že ten povereník, pre ktorého úrad so svojim personálom pracujem, odníma moje miestnosti a "krátkou cestou" ich prideľuje iným. Súčasne z toho istého úradu ma "za povereníka" podpisujúci zamestnanec kvalifikuje ako osobu štátne nespoľahlivú! Vyčkali sme bez miestností vyše mesiaca, no miestnosti mi neboly vracané./Poznamenávam, že v uvedených miestnostiach bola od r.1940.moja inzertná a rekl.kancelária, ktorú do mája 1948. viedol môj spoločník./ Intervencia p. Bela vyniesla iba tú "povolnosť" SSM, že mi vrátia inventár. No, aj túto povinnosť činiteľa SSM doteraz splnili iba čiastočne, lebo okrem drobných kanc.potrieb, si zadržali 2 kanc.stoly, skryňu, šteláž a iné hnutelnosti, ktoré vraj v miestnostiach "neboly". Bol som prinútený podať na SNB.trestné oznámenie pre krádež týchto mojich svrškov, no dodnes nemám o jeho priebehu nijakých správ.

Hoci sa mi nepodarilo zistiť, či naozaj p.povereník vnútra Dr. Daniel O k á l i dal súhlas k násilnému a nezákonnému odňatiu mojich kancel. miestností, mal som dojem, že to Povereníctvo, pre ktoré ja od mája 1948 bezplatne pracujem, mi odňalo prostriedky k práci. Uznal som však potrebnosť ohľadov, význam organizácie akou je SSM, "postavenie pred hotovú vec" atď. a chcel som ochotne pokračovať v spolupráci s Povereníctvom vnútra v novej miestnosti, ktorú som si s pomocou môjho "polokomiséra" Šaffera našiel. Opakujem : mal som aj finančný záujem na tejto práci, lebo popri nej sa sbierali predplatitelia na "Index", poťažne "Národohospodársku službu", mali sme vydať Termínový kalendár pre živnostníkov na r.1949 atď., teda z príjmov bol by som mohol splatiť svoje dlžoby, urobené pri vzniku /na začiatku/ práce.

Po kancelár.miestnostiach - odňatý byt.

Tu však ma stihlo, nikým na mojej práci interesovaným neočakávané nepríjemné prekvapenie : 6.decembra 1948 mi bola doručená výzva Národ.výboru-Úradovne národ.bezpečnosti v Bratislave č. 8582/48 prez. , aby som opustil Bratislavu. Súčasne mi bol doručený výmer bytového oddelenia NV, že sa mi odníma 2.izbový byt v Bratislave, Suché myto, 5. Ako dôvod sa uvádza, že som osoba štátne nespoľahlivá. Presne o 8.dní, 14.decembra 1948 mi bol doručený príkaz na vyprázdnenie bytu a o 3 dni, 16.decembra 1948 výmer Úradovne NB v Bratislave, č.9061/48, ktorým som vykázaný z Bratislavy. Dopytoval som sa na oboch vykonávajúcich úradoch na príčiny ich nečakaného postupu a bolo mi povedané, že III.odbor Povereníctva vnútra žiada i odňatie môjho bytu i moje vypovedanie z Bratislavy. Znovu sa objavilo meno K u k a n.

Zo svojho bytu som bol drasticky vyložený na ulicu 17.decembra 1948 v dopoludňajších hodinách, pričom na príkaz referenta bytového oddelenia K o v á č í k a , oslovovaného "štábnym kapitán ", musel som ešte zaplatiť Kčs 1.200.- privolaným robotníkom. Darmo som dokázal, že čakám na nábytkový voz a robotníkov zasielateľského podniku. Menovaný úradník -Kováčik - sa mi vyhrážal, že ma ihneď zatkne, ak tých robotníkov nevyplatím.

Bol som prinútený podať na MVR žrebné oznámenie pre krádež tých mojich vecí, no dodnes som o jeho priebehu nijakých správ.

137
78

Štátni a funkcionári KSS proti môjmu deložovaniu z bytu.

Pri pohone proti mojej osobe a ukvapenom odňatí môjho bytu / ktorý o 20 minút po mojom odchode zpred domu, obsadil orgán SNB, z Povereníctva vnútra / stretol som sa s menom K u k a n a to pri odmietnutí mojich protestov a žiadostí ponechať mi byť i právo pobytu v Bratislave. Nepoznám tohto zamestnanca Povereníctva vnútra a neviem, či sú pravdivé moje informácie o tom, že vykonáva priame príkazy p. povereníka Dr. Okáliho. Vo svojom oznámení o protiprávnom pokračovaní voči mojej osobe, musím však uviesť, že hneď po obdržaní výzvy na opustenie mesta Bratislavy, p. Julo H o r v á t h , prednosta tlačového odboru Povereníctva informácií a osvety, sa telefonicky spojil s p. generálnym tajomníkom KSS, poslancom Št. B a š ť o v a n s k ý m a s p. povereníkom vnútra Dr. Danielom O k á l i m a vymôhol si ich súhlas s tým, aby otázka odňatia môjho bytu a vykázania z Bratislavy bola suspendovaná, lebo mám byť prijatý do podniku Povereníctva informácií a osvety "Tatran". Odborový prednosta Horváth po obdržaní súhlasu od menovaných, telefonoval p. plukovníkovi V i k t o r í n o v i , prednostovi III. odboru Povereníctva vnútra, že moje deložovanie atď. má byť zastavené. Plk. Viktorín p. Horvátovi po mojom deložovaní vraj oznámil, že potrebné príkazy zastaviť až na ďalšie pohony proti mne, vydal, ale tieto neboly vykonané.

Faktom je, že som bol zbavený svojho bytu v Bratislave, že som bol z Bratislavy vypovedaný a teda ma stihol osud zlodejov alebo nepolepšiteľných prostitútok. Môj nábytok stál v nábytkovom voze mesiac a naďalej je složený v skladišti, lebo nemôžem najstť bytu.

Prikázaný pobyt v obci bez bytu.

Spomenutý výmer NV.--Úradovne národnej bezpečnosti v Bratislave a vypovedaní z Bratislavy, mi prikazuje pobyt v obci Likier, okres Rimavská Sobota. Ako poslušný občan a v obave pred ďalšími následkami, hlásil som sa teda v obci Likier o byt. Zistil som však, že v obci bytu nieto a niet ani výhľadu, že by v dohľadnom čase v Likieri byt bol. Národná bezpečnosť v Bratislave ma teda vy-

22

43879

kazuje do obce bez bytu. Svoj nábytok som teda složil v okresnom meste, Rimavskej Sobote, ovšem zase len v skladišti, lebo ani tam náeto bývania!

Tak isto sa stáva iluzornou aj starostlivosť Úradovne národnej bezpečnosti Bratislava, spolupracujúcej s Krajským úradom ochrany práce o moje zapojenie do pracovného procesu. Krajský úrad ochrany práce v Bratislave ma totiž informoval, že mi bol určený pobyt v obci Likier preto, lebo v tej obci mám nastúpiť do "primeraného zamestnania" v podniku Slovenské farmaceutické a lučobné závody, národ. podnik. Okresný úrad ochrany práce v Rim.Sobote ma v smysle telefonátu z Bratislavy rád prideliť tomuto národ. podniku, ale riaditeľ podniku ma informoval, že ma on môže prijať iba vtedy, keď predložím osvedčenie o štátnej a národnej spoľahlivosti. Keďže je nemysliteľné, aby ten úrad v Bratislave, ktorý ma vypudil z Bratislavy titulom "štátnej nespoľahlivosti" mi vydal svedectvo o štátnej spoľahlivosti, - má divnú príchuť aj takáto predstieraná "starostlivosť" o moju existenciu! K tomuto bodu ešte poznamenávam, že ja v Bratislave som bol riadne zamestnaný, Úradom ochrany práce prihlásený a okrem toho som mal živnosť inzertnej a reklamnej kancelárie.

V čom sú dôvody mojej "štátnej nespoľahlivosti"?

Slovutný pán prezident! Na začiatku tohto svojho listu som stručne uviedol svoju minulosť. Keď sa zastavíme pri fakte, že od 24.II. do 10.IV.1948 som bol väznený na Štátnej bezpečnosti, treba sa pýtať, aké prečiny alebo zločiny proti štátu boli pri vyšetrovaní mojej "predfebruárovej" činnosti zistené? Pre ktorý z nich som bol vydaný na súdne lebo iné stíhanie? Pre ktorý som bol odsúdený, aby sa o mne mohlo tvrdiť, že som osoba štátne nespoľahlivá? Akže je odpoveď záporná a vyšetrovanie bolo zastavené bez trest. oznámenia, prečo že teda ma možno vyhlasovať za osobu štátne nespoľahlivú?!

Ďalšia otázka je o mojej činnosti "pofebruárovej", ex 1948. Túto svoju činnosť som stručne opísal a rozdelená je v pripojených 150 heslách. Poznámam, že vedenie práce, o ktorej som denne informoval Povereníctvo vnútra prostredníctvom p. Bela, bolo mojou výhradnou činnosťou a mojim zamestnaním. O svojom každom konaní som menovaného rád informoval. Myslím teda, že netreba zdôrazňovať, že moja pofebruárová činnosť skôr potvrdzuje moju

83

štátnu spoľahlivosť a to v smýsle ľudovo-demokratickej a socialistickej štátnosti. Obviňovanie ma zo štátnej nespoľahlivosti je naprosto neodôvodnené a ničím neopodstatnené. Moji spolupracovníci a mnoho osôb s ktorými som sa stýkal, toto moje tvrdenie môžu potvrdiť.

Tvrdenie o mojej štátnej nespoľahlivosti a jeho zdôslednenie, je len následok bezprávneho a zlomyseľného pohonu proti mne, z príčin, ktoré nemôžu mať svoje korene v poctivej ochrane ľudovodemokratických zásad! Preto Povereníctvo vnútra malo vyhovieť mojej žiadosti poľažne môjmu odvolaniu proti výmeru o mojom vyhostení z Bratislavy. Bohužiaľ, doteraz o mojom odvolaní nerozhodlo a tak vari - k veľi bytu pre svojho zamestnanca /lebo môj byt bol pridelený zamestnancovi III.odboru PV / - nechá podstupovať trnistú cestu človeka, ktorý na národa roli už vyoral nejakú brázdu a pracujúcim drobným ľuďom slovenským i českým v mnohom pomohol.

Medzi Gardistami a ľudákmi, medzi fašistami akéhokoľvek razenia ma nikdy nik nevidel. Zato som bol vyhnaný zo svojho krajinského hlavného mesta, duševný pracovník, - v ktorom ešte mnoho Gardistov a fašistov býva, ba úraduje a rozkazuje ! Tak protiprávne, ako som bol zbavený svojho členstva vo Sväze slovenských novinárov, o čom a o nenávisti čiernych ľudí, ktorí majú na tieto veci vplyv, by som Vám, pán prezident, mohol napísať osobitný sťažnopolis.

Vážim si a vysoko ctím Vaše reči, rady a verejnosti prístupné direktívy. Patrím medzi tie milióny občanov našej Republiky, ktorí vidia vo Vás starostlivého otca - spravodlivú a rozsudzujúcu hlavu štátu. Preto som sa na Vás obrátil so svojou sťažnosťou, v nádeji čím skoršieho zákroku a zastavenia krivdy.

Opakujem svoju žiadosť

s dokonalou úctou:

Ľudovít Maršal

KANCELAR PRESIDENTA REPUBLIKY
-5.11.49 101215/49
PRÍLOHY: 2. b. REF: *SW*

T 331/49

KANCELAR
DOŠLO -9.ÚNOR 1949
PRESIDENTA REPUBLIKY
PRÍLOHY: 2. b. REF: *SW*

T 331/49